

# TELEVİZYON İLE DOĞRUDAN EĞİTİM(\*)

(geçen sayıdan devam)

Özetleyerek Çeviren: Dr. Aysel AZIZ

Avrupa Konseyinin 1966 yılında Roma'da İtalya Radyo-Televizyon Kurumu (R.A.I.) ile ortaklaşa düzenledikleri "Televizyon ile doğrudan eğitim" toplantısında sunulan raporların özetlerini İtalya ve Batı Almanya uygulamaları olarak geçen yazımızda vermiştik. Bu yazımızda ise, aynı toplantıda sunulan İngiltere ve Fransa deneyimleri raporları özetlenerek verilecektir.

## AÇIK ÜNİVERSİTE (BBC)

Açık Üniversite (Open Universitü) ya da Yayın Üniversitesi (University of the Air) ilk kez İngiliz politikacılarından Harold Wilson' un 1963 yılında yaptığı bir konuşmada fikir olarak ortaya atılmıştır. 1964 yılında iktidar olan Wilson, bu konuda çalışmaları başlatmış; dünyanın eğitim alanında uzmanlaşmış, ün kazanmış eğitimcilerinin oluşturduğu bir komite kurularak, "Açık Üniversite" projesinin gerçekleşmesine ilk adım atılmıştır.

### Amaç

Açık üniversite projesinden amaç, tam zamanlı olarak bir eğitimsel üniversiteye gidememiş kadın ve erkek yetişkinlere üniversite düzeyinde televizyon ile eğitim yapmak ve bir üniversite derecesini kazandırmaktır. İngiliz eğitim projesini diğer projelerden ayıran önemli özellik, yayın yolu ile, ilgilenen, istekli kişilere her şeyi ile yeni bir üniversite sunmak ve onlara akademik ya da mesleki düzeyde eğitim vermektir. Bu Üniversitenin eğitim araçları farklı olduğu gibi, yöneticileri, yetkileri de tüm olarak farklıdır.

(\*) Council For Cultural Co-operation, "Direct Teaching by Television" adlı kitaptan özetlenerek çevrilmiştir.

## Oğretim Kaynakları

Açık Üniversite için hazırlanan beyaz raporda öğretim kaynaklarının televizyon, radyo, mektupla kurslar, öğrencilerin buldukları yerlerde kısa süreli kurslar, toplu izleme ve merkezlerdeki tartışmalar ve testlerden oluşacağı belirtilmektedir. Burada önemli olan husus, eğitim için yalnızca radyo ya da televizyon değil, onun yanında, hatta ondan daha da önemli destekleyici kursların, haberleşmelerin, testlerin de yer almasıdır. Projenin yürütülmesi için eğitim alanında önder kurumlardan yetenekli öğretim üyeleri, konferansçılar çağrılmakta ve bu kişiler konu ile ilgili olarak toplanan görüntüsel materyal ile desteklenerek, programların en iyi biçimde, en etkili olarak sunulması sağlanmaktadır. Böylece, öğrenciye, onu harekete geçirecek, eğitsel bir topluma ait olduğunu hissettirecek bir eğitim yapılmasına çalışılmaktadır.

### Kursların düzeni ve konuları:

Açık Üniversite projesi, genel olarak üç yıllık bir eğitim planını gerektirmektedir. Kursların bitiminde 'şeref' derecesi verilmekte; bu, İskoçya Üniversitesinin 'genel' derece kurslarına benzerlik göstermektedir. Öğrenciler ilgi derecelerine bağlı olarak bir ya da daha fazla konuyu alabilmekte; bunları da çalışma istek ve gücüne bağlı olarak 1 yada 2 yıl içerisinde bitirebilmektedirler. Eğer öğrenci tam günlük çalışırsa öğrenimi daha kısa zamanda tamamlayabilmektedir. Kurslar, Amerikan sistemindeki 'Kredi Sistemi' ne benzer biçimde kredilendirilmektedir. Kursların belirli bir süresinde ayrılanlara (kursu tamamlayamayanlara) öğrenimini yaptığı kurslar kadar kredi verilmektedir. Üniversiteden alınan belgelerin, kredi derecelerine bağlı olarak ulusal düzeyde onanması da Açık Üniversite ile ilgili olarak hazırlanan "Beyaz Raporda" belirtilmektedir.

Kurs konularına, genellikle her alanda gereksinme duyulan bir alan olarak **ekonomi** ile başlanmıştır. Her şeyden önce kurs konularının teknik ve uygulamalı ilimler olmasından çok, toplumsal bilimler alanında olmasına özen gösterilmiştir. Çünkü, "müsbet İlim" olarak adlandırılan bu tür ilimlerde laboratuvar çalışmalarının gerekliliği radyo ve televizyon ile yapılacak eğitimin etkinliğini, dolayısıyla başarı derecesini de azaltabilecektir. Ancak, bu zorluğa karşın, yapılan eğitimde tüm olarak toplumsal bilimler değil, bunun dışında da diğer bilim dallarına yer ayrılmıştır. Uygulamalı çalışmalar için ise, normal üniversitelerin öğrenim yapmadıkları yaz aylarında onların olanaklarından yararlanarak bu eksiklik giderilmeye çalışılmıştır.

## **Ođrenciler:**

Açık Üniversite Eğitsel projesinden yararlanacak öğrenciler şöyle belirtilmiştir:

i. Evlilik nedeni ile mesleğini bırakmak zorunda kalan kadın öğretmenler.

ii. Mesleklerinde aktif olan ve niteliklerini, bilgilerini genişletmek ve günün koşullarına uydurmak isteyen genç kadın ve erkekler.

iii. Yaşamlarının erken safhalarında eğitimleri eksik kalan erkek ve kadınlar. Özellikle, bir iş ya da evlilik nedeni ile yüksek öğrenimlerini tamamlayamayanlar ya da sonraya bırakanlar.

Görüleceđi üzere, Açık Üniversite projesi üniversiteye giremeyenler ya da yarıda bırakanlar için değil, daha çok, mesleklerinde ilerlemek isteyen ya da çeşitli nedenlerle kendi olanakları ile mesleki eğitimlerini tamamlayamayanlara açıktır. Bu gruba öğretmen, mühendis, kütüphaneci, muhasebeci, laboratuvar teknisyeni vb. girmektedir.

## **Örgüt ve Denetim (Kontrol):**

Projenin örgütlenmesi, denetlenmesi büyük ölçüde Üniversiteler, nitelikli eğitimciler, yönetsel birimler ve BBC'nin işbirliği ile gerçekleşecektir. Bunlardan, ilgili üniversitede hangi konuların işleneceğini saptayan bir yüksek eğitimciler, kayıt yapılacak bir büro ve etkili yönetim birimleri ile ilişkiler önemlidir. Özellikle, dış kurumlar olarak çeşitli eğitim kurumlarının işbirliğine ve yardımlarına gereksinme vardır. Bu bakımdan dış kurumlar ile işbirliğini yürütecek ve sorumluluğu yüklenecek yetenekli bir genel büdürün (direktör) bu görevi üzerine alması gerekmektedir. Merkezdeki eğitim kurumları yanında, yerel ve yöresel eğitim kurumları ile de işbirliği ve yardımlaşma önemlidir. Ayrıca, gönüllü eğitim kurumlarının da işbirliği gereklidir.

## **İngiltere'de Televizyon ile Doğrudan Eğitimde Yapılan Kimi Uygulamalar:**

Açık Üniversite Projesinin uygulanmasından önce, BBC ile diğer yayın kurumlarının kimi eğitim kurumlarıyla işbirliği yaparak gerçekleştirdikleri projeli eğitim yayınları vardır. Bu konuda başarılı üç dizi eğitim yayından söz edilebilir. Bunlar,

i. Yaşam Düzeyi (Standards of Living),

ii. Hareketle Matematik (Mathematics in Action),

### iii. Mezuniyet Sonrası Tıp (Post-Graduate Medicine)

Bu projeler, BBC ve diğer televizyon örgütleri ile çeşitli eğitim kurumlarının işbirliği ile hazırlanmış eğitsel nitelikli programlardır. Her üç dizi eğitsel programın amacı, konu ile ilgilenenlere bilgi vermek, onları eğitmektir.

#### A. Yaşam Düzeyi:

Yaşam düzeyi, ekonomi ile ilgili bir kurs olup, Nottingham Üniversitesi ile bağımsız ATV (Associated Television Lt.) nin işbirliği ile yapılmıştır. 1964 yılında yayınlanan bu eğitsel dizide konu ekonomik eğitimidir. Proje, televizyondan yayınlanan programlar, bu amaçla hazırlanmış el kitabı, öğrenciler tarafından tamamlanan ve öğretmene denetlemesi ve düzeltmesi için gönderilen alıştırmalar ve öğrenci-öğretmen arasındaki ilişki ile öğrencilerin kendi aralarındaki ilişkilerin tümünden oluşmaktadır.

Projenin tümü 20 şer dakikalık 13 programdan oluşmaktadır. Program yapımcıları iki ekonomist, bir haberleşme konusunda uzman eğitimci ile bir televizyon programcısı olmak üzere 4 kişilik bir ekip tarafından yürütülmüştür. Programlar haftada ikişer gün, iki kez yayınlanmış; programların içeriği, öğrencinin ilgi ile izleyebileceği, üzerinde çalışabileceği ve alıştırmalar yolu ile kendi kendini denetleyebileceği bir yöntemle hazırlanmıştır.

Programların hazırlanmasında ana amaç, hedef izleyici kitlenin (öğrencilerin) günlük yaşamlarında karşılaştıkları, elde ettikleri deneyimler ile kuramsal bilgiler arasında bir köprü kurmak, pratik bilgilerin kuramsal bilgilere, prensiplere dayandırılarak, onlarla bağdaştırmak olarak özetlenebilir.

Programların içereğinde ise, konu ile ilgili görsel nitelikli materyal (film, resim, grafikler) yer almış ve gerektiğinde konunun uzmanı, danışman kişiler de konuşturularak görüşleri alınmıştır.

**Ozel Hazırlanmış El Kitapları:** Eğitsel Yayınların daha etkili olması için basılı yayınlarla da desteklenmiştir. Bunlar, eğitsel yayınların metinlerini kapsayan özel olarak hazırlanmış el kitapları ile öğrencinin bir kısmını yanıtlayarak geri merkeze göndereceği alıştırmalardan meydana gelmektedir. Gerek el kitapları, gerekse alıştırmalar kitapları, eğitsel program metinlerini hazırlayan ekonomi uzmanlarınca hazırlanmıştır. Her iki yazılı kaynak, öğrencilerin televizyon izlemelerini pasiflikten kurtarmak, aktif duruma getirmek amacı ile hazırlanmıştır.

**Öğretmen ve kişisel ilişki:** Yaşam Düzeyi adlı eğitsel yayın dizisinde televizyon dersleri, el kitabı ve alıştırmalar yanında bir dör-

düncü unsur olarak üzerinde durulması gerekli olan öğretmen ve öğretmen ile olan ilişkilerdir. Proje boyunca, ekonomistlerden oluşturulan bir öğretmen grubu, öğrencilerin, özellikle alıştırmalar yolu ile sürekli ilişkide buldukları kişiler olmuşlardır. Hemen hemen her 43 öğrenciye bir öğretmenin görevli olduğu bu ilişkide, öğretmenlerin işlevleri, öğrencilerin daha önce kendilerine gönderilen alıştırmalarda yanıtladıkları soruların denetimini yapmak, böylece öğrencinin kendi çalışması sırasında karşılaştığı güçlükleri çözümlenerek yardımcı olmak ve onları çalışmalarında cesaretlendirmek olarak tanımlanabilir.

Yazışmalar yolu kurulan bu öğretmen-öğrenci ilişkisine ek olarak öğretmenlerin, coğrafik bölünmelere göre ayrılmış bulunan öğrencilerle proje boyunca iki kez toplantı yapmaları da plânlanmıştır. Bu toplantılardan ilki, ilk 6 program sonunda, ikincisi ise 10. program sonucunda yapılmıştır. Bunda da amaç, yayınlar sırasında ortaya çıkan sorunları yüzyüze gelerek çözümlenektir.

**Etkileri:** "Yaşam Düzeyi" adlı eğitsel dizi yayınına gösterilen ilgi konusunda kesin, sayılara dayanan bilgi olmamakla birlikte, İngiltere'nin Middland bölgesinde yayınlanan bu diziden yararlananların sayısı hakkında, el kitabı satın alanların sayısına bakılarak bir fikir edinilebilir. Dizi ile ilgili özel olarak hazırlanmış el kitabından satın alanların sayısı 3.065 dir. Bunlardan yarısı (1.656) haberleşme kurslarına, bunların içinden 300'ü ise okullarda düzenlenen çalışma gruplarına katılmışlardır. Geri kalan 1347 öğrenciden 867 si ise, kursun bitimindeki soru formlarını doldurarak merkeze göndermişlerdir. Bu sayıları yorumlamak gerekirse projenin tüm olanaklarından yararlanarak kursu bitirenlerin sayısı 300 dür. Ancak bunun yanında okullardaki gruplu çalışmaya katılmayan, ya da buna gereksinme duymayan, ancak diğer tüm çalışmalara katılan öğrenci sayısı da oldukça fazladır. Kuşkusuz burada, yalnızca yayınları izleyerek projeden yararlananların kesin sayısını belirtmek olanağı yoktur. Projeye baştan sona katılanların cinsiyet yönünden ayrımı yüzde 55 erkek, yüzde 45 kadın olarak görülmüştür. Oysa bu oran, normal yetişkin eğitimi ile ilgili kurslara katılanlarda ters biçimde, kadınların oran olarak yüksek olması şeklinde kendini göstermektedir. Burada, konunun ekonomi ile sınırlandırılmasının kadınların ilgisini azalttığını ya da erkeklerin ilgisini daha çok çektiği söylenebilir. Projenin maliyeti konusunda ise, toplam 1.657 öğrenci için 24.770 sterling dolayında bir harcama yapıldığı belirtilmektedir. Maliyet olarak, yetişkin eğitiminin sınıflarda yapıldığı diğer projelerle karşılaştırıldığında, oldukça düşük olduğu görülmektedir.

## B. Harekette Matematik

National Extention College ile BBC'nin ortaklaşa düzenledikleri bu projede matematik ve istatistik verilmiştir. "Yaşam Düzeyi" projesine benzerlik göstermekle birlikte, ondan ayrıldığı noktalar da vardır. Özellikle, temel olarak nitelenebilecek bir ayrılık önemlidir. Bu da, bir önceki projenin öğrencilerle haberleşme düzenine dayanması karşısında, bu projenin BBC Okul Programlarına göre düzenlenmiş olmasıdır. NEC (National Extention College) ile BBC arasında varılan anlaşma gereğince, program metinlerinin yazılması ile öğrencilerle haberleşme NEC tarafından üstlenilmiş, BBC ise hazırlanan metinleri programlaştırma görevini yüklenmiştir. Programlar, yayınları tüm ülkeyi kapsayan BBC I ile ülkenin belirli bir kesimini kapsayan BBC II de yayınlanmıştır.

Programlarda ele alınan konular örneklem, olasılıklar, korelasyon, varsayımların denenmesi, örneklem değişkenleri, dağılımlar gibi istatistikün çeşitli konularını kapsamakta ve bir sunucunun verdiği bilgiler, gerektiğinde şekil, grafik ve diğer benzeri görüntüsel materyal ile görüntülenmekte idi. "Yaşam Düzeyi" projesinde olduğu gibi, bu projede de, öğrencilerin televizyonda yayınlanan dersleri kolaylıkla izleyebilmeleri için özel olarak hazırlanmış kitap-tan yararlanmaları sağlanmıştır. Buna ek olarak, öğrencilere tamamlamaları için derslerle ilgili alıştırma metinleri de gönderilmiş; bunlar öğrencilerce doldurulduktan sonra merkeze öğretmenlere gönderilerek, gerekli düzeltmeler ve denetleme yapılmıştır. Genel olarak bu yöntem başarılı olmakla birlikte, aksayan yön, programların, dolayısıyla yazılı metinlerin önceden hazırlanması ve programlar yayınlandıkça öğrencilerin derslere ilişkin soruları, sorunları yayınlar sırasında yanıtlanamamakta, çözümlenememekte idi. Bir başka deyişle öğrencilerin tepki ve eleştirileri zamanında karşılanamamaktaydı. Bu durumu önlemek için şöyle bir yol bulunmuştur. Projeli programlar dışında, öğrencilerin eleştiri ve tepkilerine yanıt verecek nitelikte iki program yayınlar sırasında hazırlanmış ve bunlardan ilki projeli programların ortasında, ikincisi ise, programların sonunda yayınlanmıştır. Her iki programda sunuculuğu ise, öğrencilerle haberleşmeyi sağlayan öğretmenlerden biri yapmıştır. Böylece öğretmen-öğrenci ilişkisi yalnızca haberleşme ya da toplantılar yolu ile değil, yayın yolu ile de gerçekleşmiş olmaktadır. Bu proje ile ilk projenin öğrenciyi harekete geçirme yönünden bir karşılaştırılması yapıldığında, "Harekette Matematik" projesinin daha az aktif olarak hazırlandığı görülmektedir.

**Etkileri:** Bu projeye tüm olarak 277 öğrenci katılmıştır. Birinci proje ile karşılaştırıldığında oldukça az olarak görülen bu sayı, projede işlenen konunun daha çok artbilgiyi gerektirmesi ve çalışma

alanı yönünden daha sınırlayıcı olduğu düşünülürse, doğal karşılaşması gerekir .Kursa katılan erkekler oran olarak, kadınlara göre 4 kat fazla olup, bunun da yine konunun gerektirdiği temel bilgilerle ilintili olduğu söylenebilir. Öğrencilerin yaşları yönünden daha çok 30 ve 40 larda toplandığı bu proje de öğrencilerin çoğunluğunu okul öğretmenleri, iş çalışması ile uğraşanlar, muhasebeciler olarak üç grupta toplamak olanaklıdır. Grup çalışmalarına katılan öğrencilerin yarısını ise, meslekten gelen kişiler oluşturmuştur. Bu kişilerin çoğuda mesleklerini yarıda bırakan kişilerdir. Başarı yönünden durum değerlendirildiğinde ise, başarılı öğrencilerin yüzde 80 inin öğrenim durumu, daha önce matematik ve istatistik konularında öğrenimleri, deneyimleri olan kişilerden oluştuğu görülmektedir. Projede elde edeceği bilgileri 'ileride gerekir, kullanırım' düşüncesi ile öğrenenlerin başarı oranları ise yüzde 60 dolayındadır.

Projenin maliyeti konusunda ise, birincide olduğu gibi kesin sayı verme olasılığı yoktur. Çünkü, projenin çeşitli kısımlarının para ca karşılanması tek bir bütçeden değil, çeşitli kurumların bütçelerinden olmuştur. BBC'nin Okul Yayınları bütçesinden, haberleşme için diğer kurumların ödedikleri ile öğrencilerin yazılı metinler için ödedikleri ile proje gerçekleştirilmiştir.

### **C. Mezuniyet Sonrası Tıp Kursları:**

Bu eğitsel Proje, yukarıda belirtilen iki projeden çeşitli yönlerden farklılık gösterir. Herşeyden önce proje BBC tarafından değil, tecimsel bir televizyon kurumu olan Glaskow Televizyonu ile Glaskow Üniversitesinin işbirliği ile gerçekleştirilmiştir. Üniversitenin Tıp Bölümünün hazırladığı metinler Glaskow Televizyonunca programlaştırılarak yayınlanmıştır. Projede amaç, genel olarak yetişkinlere bir meslek kazandırmak ya da genel bilgi sahibi olmasını sağlamak değil, İskoçya Bölgesinde bulunan pratisyen tıp doktorlarına yeni bilgiler vermek, son gelişmelerden haberi kılmak gibi daha çok meslek içi eğitim olarak ortaya konmuştur. Bir başka tanımla, tıp doktorlarına hizmet içi eğitim olarak amacını belirtebileceğimiz bu proje, bu amacı gerçekleştirecek içerik ve düzende hazırlanmış ve yayınlanmıştır. 30 programlık bir dizi olarak hazırlanan projede, her programda bir konu tıp doktorlarınca işlenmekte, gerektiğinde hastalarla görüşmeler yapılmakta ve o konuda uzmanlaşmış bir tıp doktorunun görüşleri de alınmaktadır. Programlar doğrudan doktorlara seslendiğinden verilenin içeriği de doktorların anlayacağı dilden, tıp dili ile hazırlanmıştır. Programlar sırasında kimi programların metinleri de önceden hazırlanarak üye doktorlara para karşılığı gönderilmiştir. Buna ek olarak, diğer iki projede görüldüğü gibi, konu ile ilgili alıştırmalar dotorlara gönderilerek, kursa katılanların

aktif olarak yayınları izlemeleri sağlanmıştır. Yaş ortalamasının da-  
ha çok 40'larda yoğunlaştığı bu kursta, öğrencilerin yüzde 55'i alış-  
tırmalara katılmış, soruları yanıtlayarak merkeze geri göndermiştir.  
Bu durum ise, daha çok bu yaş dolayında doktorların kendilerini  
yenileme gereksinimini duyduklarını ortaya koymaktadır.

#### **D. Genel Değerlendirme:**

Birleşik Krallıkta (İngiltere'de) değişik nitelikte uygulaması  
yapılan bu eğitsel projelerin genel bir değerlendirilmesi yapılacak  
olursa, herşeyden önce, aralarında farklar bulunsa da projelerde  
amaçlananın büyük ölçüde gerçekleştirildiğini söylemek yanlış ol-  
mayacaktır. BBC'nin katıldığı birinci ve ikinci projelerde hedef kit-  
le geniş halk kitleleri iken, üçüncü kitle BBC dışında ve çok sınırlı  
bir bölgeyi ve kitleyi hedef olarak almıştır. Bu amaçları gerçekleştiri-  
rken araç olarak kullanılan, televizyon ekranından aktarılan herşey-  
yin, her görüntünün tüm olarak etkili olduğu ileri sürülemez. Örneğin,  
"yaşam düzeyi" ile "harekette matematik" adlı dizilerde çeşitli  
görüntüsel materyalin verilmesi etkili olurken, tıp doktorları için ha-  
zırlanan projenin her görüntüsünün etkisi aynı değildir. Çünkü, kimi  
konuların laboratuvar deneyimleri de gerektirir. Ancak, tüm olarak  
düşünüldüğünde tıp doktorlarının bilgilerini tazelemek, onları yeni  
gelişmelerden haber vermek, özellikle izole edilmiş durumdaki dok-  
tor, küçük kasaba doktorları için tazeleyici bir yayın olmuştur.

#### **FRANSIZ DENEYİMLERİ**

Fransada'ki televizyonla projeli eğitim deneyimleri, Paris Ulu-  
sal Pedagoji Enstitüsüne bağlı Radyo-Televizyon Okulu'nca 1963-67  
yılları arasında planlanan "Bağlantı Planı" çerçevesinde yapılmış-  
tır. Üç ayrı dalda yapılan televizyonla doğrudan eğitim projeleri şu  
dallarda öngörülmüştür:

1. Okul öğrencilerine, okulda izlemek üzere, yapılan temel  
eğitim ile okul öğretmenlerine, evde izlemek üzere, yapılan aydın-  
latıcı, bilgi verici eğitsel yayınlar.
2. Evdeki yetişkin kadın ve erkeğe genel eğitim veren yayın-  
lar.
3. Bakalorya sınavına girecek öğrencilere eğitim veren ya-  
yınlar.

#### **A. Öğrenci ve Öğretmenlere Yönelik Eğitsel Yayınlar:**

Bu eğitsel projenin amaçlarından biri ilk okul son sınıf ile orta  
okul öğrencilerine fizik, kimya ve matematik dallarında eksiklikleri

giderici, destekleyici eğitim vermek, ikincisi ise, öğretmenlerin bilimsel eksikliklerini gidermek, onları son bilgilerle donatmak ve okul ders programına yeni konuların eklenmesini sağlamaktır. Bu amaçları gerçekleştirmek üzere, iki ayrı projeli eğitsel dizi hazırlanmış ve yayınlanmıştır.

Sınıfta izlenen, öğrencilere yönelik temel eğitim yayınları: Bu yayınlar ilk okul 6. sınıf ile orta okul 3. sınıfa kadar olan 11-15 yaş grupları arasındaki çocuklara fizik, kimya ve matematik gibi fen bilimleri dallarında öğretmenin eksikliğini giderici, bu tür bilgilerini kuvvetlendirici yayınlardır. Farklı derecedeki öğrencilere değişik konularda verilen bu yayınlar 1964-65 ders yılında yapılmıştır.

Evde izlenen ve öğretmenlere yönelik eğitsel yayınlar: Bu tür yayınların ana amacı, yukarıda da belirtildiği üzere, matematik ve teknoloji alanlarında eğitim vermektir.

Bu projelerin yayınlanmasından önce ilgileri uyaran küçük kitapçıklar çıkarılmaya başlanmış ve proje süresince de 15 günde bir bu yayımlar sürdürülmüştür.

### **Amaç ve yöntemler:**

Okul öğrenci ve öğretmenlerine yapılan bu yayınların ana nedeni, Fransa'da 1963 yılında yapılan bir araştırmada Liselerdeki matematik öğretmenlerinin yüzde 36 sı, ortaokullardaki matematik öğretmenlerinin ise yüzde 55 inin yetersiz oluşu ve okulların gerekli araç ve gereçten yoksun bulunduğu ortaya çıkmasından doğmuştur. Bu ana neden dikkate alınarak öğretmen ve öğrencilere yapılan yayınlarda hem kısa süreli eksiklik giderilmiş olacak, hemde eksik yanları bulunan öğretmenlerin eğitimleri gerçekleştirilmiş olacaktı. Son amacı gerçekleştirecek nitelikteki yayınlar, "Matematiğin yapısı" adı ile yayınlanmış, ilgili, bu tür bir eğitime gereksinime gören öğretmenler bu kursları izlemişlerdir. Programlarda, genellikle bir üniversite matematik öğretmeni ile bir orta Okul öğretmeni karşılıklı olarak görüştürülmüş, konuşturulmuş, gerekli bilgiler açık bir biçimde verilmiştir.

Öğretmenlere yönelik olarak yapılan diğer yayın ise, teknoloji alanında olmuştur. Bunda da amaç, teknik bilgisi zayıf olan öğretmenleri kuvvetlendirmek ve son teknik gelişmeleri partik yollarla aktarmak, onların bilgilerini yenilemek idi.

### **B. Yetişkinler İçin Eğitsel Yayınlar:**

Fransa'da ikinci projeli eğitim yayını evdeki erkek ve kadın yetişkinlere yapılan eğitimidir. Daha önce okullara yapılan doğrudan

televizyon eğitiminin başarılı sonuçlar vermesi, bu kez yetişkinlere yönelik eğitimin yapılmasına neden olmuştur. Bu yayınlar üç ana düzeydeki grupların çabaları ile gerçekleştirilmiştir.

i. Program Komitesi: Bu komite, yetişkinlere eğitim verilmesi gereğini saptayarak buna öncelik vermiş; yapılacak eğitimde nasıl bir yöntem izleneceği ve sonuçlarının ne olacağı üzerinde çalışmalarında bulunmuştur. Komite, doğrudan hükümet yetkilileri ile bağlantılı olma yanında, ilişkili olan resmi ve özel kurumlarla da işbirliği içinde bulunmuştur.

ii. Uzmanlaşmış küçük çalışma birimleri: Bu birimler, program amacının, düzenin, kullanılacak görsel-işitsel tekniğin seçimi gibi konularla uğraşmışlardır. Çalışmalarında, bu konuda uzman kişilerle, eğitimcilerle işbirliği yapılmıştır.

iii. Yapımcı - Yönetimci birim: Eğitsel programları teknik yönden yayına hazırlayan bir birim olarak çaba göstermiştir.

**Yayınlanan programlar:** Yetişkin eğitim ile ilgili programlar 4 ana konuda hazırlanmış ve yayınlanmıştır. Bu konular, iki ayrı bölüm halinde Fransız dili ve grameri, pratik elektrik ve nükleer fizik alanlarını kapsamakta idi. Kurslar süresince, konularla ilgili yazılı metinler hazırlanarak, isteyenlere ücretsiz olarak gönderilmiştir. Yayınların basılı yayımlarla desteklenmesinde bir kaç amaç güdülmüştür. Bunlar, unutulması kolay televizyon programlarını, basılı yayımlarla yinlemek, unutulmasını önlemek, öğrencinin kendini oto-denetim ile denetlemesi, sınaması ve projenin herhangi bir programını izleyememiş öğrenciyi yazılı metinlerle, izleme olanağı sağlama olarak sınırlanabilir.

Yetişkinlere seslenen eğitsel yayınlar ve yazılı materyal yanında projeye katılan bir başka unsur da, bir eğitimcinin başkanlığında çalışma grupları yönetiminin kurulması olmuştur.

Yayınlara etkinliği; izlenip izlenmediği, izleyilerin özellikleri, yapılan küçük araştırmalarla saptanmaya çalışılmıştır. Herşeyden önce, kesin bir sayı verilememekle birlikte, yayınların birkaç yüzbin kişi tarafından izlendiği söylenebilir. Ancak, yardımcı ders kitaplarını, metinlerini elde ederek yayınları izleyenlerin sayısı Fransız dili ve grameri konusunda 40.000, pratik elektrik konusunda ise 15.000 dir. Projeyi üçlü-programları TV den izleme basılı yayımları elde etme ve grup çalışmalarına - olanaklardan yararlanarak izleyenlerin sayısı oldukça azdır. Araştırmada, izleyenlerin yaş bakımından dağılımı belirli bir yaş grubunda yığılma göstermemiş, sosyo-ekonomik yönden durum ise yoğunluk daha çok orta sınıf olarak nitelenebilecek teknisyen, iş temsilcileri, hemşireler, öğretmenler gibi mes-

leklerde görülmüştür. Bunun yanında ev kadınları, serbest meslek sahipleri, memurlar gibi değişik meslek gruplarından da katılanlar olmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerden önemli bir kesimi, projeye katılma nedenlerini, çoğunlukla öğrenme genel isteğinde doğurduğunu, bunun yanında programların ilgi çekici biçimde hazırlanmasının ilgilerinin sürdürülmesinde önemli katkısı olduğunu belirtmişlerdir. Proje yayınlanan programların etkisi konusunda ise bulgular, eski bilgilerin yenilediği ve yeni bilgilerin kazanıldığı şeklindedir.

**Yeni planlamalar:** Yetişkinlere seslenen eğitsel televizyon yayınlarının ilk deneyiminin başarılı olması, ileriki yıllarda da bu tür yayınların genişletilerek, yeni eklemeler yapılarak sürdürülmesi için plan yapılmasına neden olmuştur. Eklemesi yapılması düşünülen iki konu ekonomi ve grafik konularıdır. Ayrıca, yayın sürelerini uzatılması ve sıklaştırılması da planlanmıştır.

### **C. Bakalorya Öğrencilerini sınavlara hazırlayan eğitim:**

1966 yılı haziran sınavlarında 70.000 öğrencinin lise bitirme sınavı olan bakalorya sınavında başarı gösteremeyip, Eylül ayında yapılacak ikinci bir sınava kalmaları, kısa sürede ve yaygın bir biçimde bu öğrencilerin eğitim sorununu ortaya çıkarmıştır. Eğitim Bakanlığı bu öğrencilerin eğitimi için Ağustos ayı içerisinde radyo ve televizyonda yoğun bir kurs düzenlemesini istemiştir. Kısa sürede düzenlenmesi gereken bu kursun yapım ve yayını Radio Tele-Bac üstlenmiştir. Projenin hazırlanmasında, büyük ölçüde geçmiş deneyimlerden yararlanılmış, yöntemler değiştirilerek bu projeye uygulanmıştır. Eğitimi yapılacak konular şu konularda toplanmıştır: Matematik, fiziksel bilimler, doğal bilimler, felsefe ve edebiyat. Değişik sayıda programlarla yapılan bu eğitim sırasında, ayrıca yardımcı bir el kitabı da hazırlanarak öğrencilere dağıtılmıştır.

Proje, çeşitli yönlerden basında yankı bulmuş, projenin lehinde ve aleyhinde yazılar yazılmıştır. Kurslara ilgi duyan öğrencilerin aynı nitelikte ve bilgi düzeyinde olması, örneğin yetişkin eğitimindeki gibi sorunları yaratmamıştır. Yaz tatillerinde bulunan bakalorya öğrencileri rahat bir atmosfer içerisinde yayınları izleme olanağı bulmuşlardır.

Bakalorya sınavında başarı gösteremeyen 70 bin öğrenci için hazırlanan bu yayınlara 36.900 öğrenci katılmıştır. Böylece yarıdan fazla bir ilgi gösterilmiş olmaktadır. Yayınlar sırasında, yayınların etkinliğini ölçmek için araştırmalar da yapılmıştır. İlk araştırma 4.500 soru formuna alınan yanıtlarla gerçekleştirilmiştir. İkinci araştırma ise, daha dar kapsamlı 450 öğrenci ile anket uygulamasının analizleri ile yapılmıştır.

Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin yüzde 80'i tüm Radio-Télé Bac'da yayınlanan televizyon eğitsel yayınlarını izlemişlerdir. Bu izleme, çoğunluğun yaz tatillerinde olmaları nedeni ile, yüzde 40 dolayında başkasının televizyonundan izlemesini gerektirmiştir. Sonuçları yönünden ise, genel olarak gerek akademik bilgi yönünden, gerekse moral yönünden olumlu olmuştur. Projeye yapılan eleştiriler ise, kimi ders konularının zor olması ve kimi ders konularının proje kapsamına alınmamış olması şeklindedir. Özellikle, öğrencilerin proje kapsamına alınmasını istedikleri konular tarih, coğrafya ve modern diller olarak belirtilmiştir. Ayrıca öğrenci-öğretmen arasında soru-yanıt biçimi ile bir haberleşmenin, dolayısıyla öğrencilerin yaptıkları alıştırmaların öğretmenlerce denetlenmesinin olmayışı da bir başka eleştiridir.

Oldukça değişik bir konu ve biçimde uygulaması yapılan bu projenin genel bir değerlendirilmesi yapılacak olursa, herşeyden önce, Fransız toplumuna, öğrencilere bu yolla —televizyon yolu ile— doğrudan bir eğitim yapılabileceği gösterilmiş olmaktadır. Özellikle, gelecek yıllarda, benzer durumlarda, daha iyi plânlanmış, ilk deneyimin eksikliklerinin de giderileceği projelerin yapılması öğrenciler yönünden daha yararlı olacaktır.